

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ

1907

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Α'. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Πρώτη έκδοση: 1907 (Τυπογραφείο «Ἐστία»).

Δεύτερη έκδοση: 1921 (Τυπογραφείο «Ἐστία»).

Τρίτη έκδοση: [1934] (Βιβλιοπωλείον τῆς «Ἐστίας»).

Τέταρτη έκδοση: 1950, με «Εἰσαγωγή στὴν ἔκδοση τοῦ Δωδεκάλογου» τοῦ Λεάνδρου Κ. Παλαμᾶ, κριτικὰ σημειώματα τοῦ Πέτρου Βλαστοῦ καὶ τοῦ Henri Bidou καὶ «Γλωσσάριο».

Πέμπτη έκδοση: [Ἀθήνα 1955] (Ἐκδόσεις «Ἀξιός»). Ἐκδοση κλειψίτυπη, χωρὶς τὸν πρόλογο τοῦ ποιητῆ.

Ἑκτη έκδοση: 1956, με «Εἰσαγωγή στὴν ἔκδοση» τοῦ Λεάνδρου Κ. Παλαμᾶ, κριτικὸ ἄρθρο τοῦ Πέτρου Βλαστοῦ καὶ «Γλωσσάριο» (πρὸς τέταρτη ἔκδοση).

Ἄπαντα, τόμ. Γ' [1963], σσ. 285-450 (Μπίρης - Γκοβόστης), με «Γλωσσάριο» τοῦ Γ. Π. Σαββίδη, 6' ἔκδοση [1967] πανομοιότυπη με τὴν πρώτη ἔκδοση τῶν Ἀπάντων.

Β'. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Les Douze Paroles du Tzigane: Paris 1931. Μετάφραση Eugène Clément καὶ πρόλογο Henri Bidou.

The Twelve Words of the Gypsy: 1964 (University of Nebraska Press). Μετάφραση καὶ εἰσαγωγή Frederic Will.

The Twelve Lays of the Gipsy: London 1969 (Lawrence and Wishart). Μετάφραση George Thomson.

The Twelve Words of the Gipsy: London 1974. Ἑμμετρὴ μετάφραση Θ. Φ. Στεφανίδη, Γ. Κ. Κατσίμπαλη.

The Twelve Words of the Gipsy: 1975 (Memphis State University Press). Δίγλωσση ἔκδοση, στὴν ὁποία ἀνατυπώνεται ἡ μετάφραση τῶν Θ. Φ. Στεφανίδη καὶ Γ. Κ. Κατσίμπαλη.

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ

Μουσικὴν ποιεῖ, καὶ ἐργάζου.

ΠΛΑΤΩΝ (ΦΑΙΔΩΝ)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΛΟΓΟΣ Α΄ Ο ΕΡΧΟΜΟΣ

*Γιὰ μᾶς ὁ δημόσιος δρόμος, ὁ κάβος,
τὰ δάση, τὰ βράχια. Εἴμαστε λαὸς ἀπὸ
τυχοδιώχτες ποῦ ἔλο περπατεῖ. Σπίτια
καὶ τζάκια γιὰ τοὺς ἄλλους εἶναι.*

Ibsen (Brand)

Γύφτισσα τόνε βύζαξε, γιὰ τοῦτο ἔχει φτερά.

Σερβικὸ τραγούδι

Τ' ἀξειδιάλυτα σκοτάδια
τὰ χαράζει μιὰ λιγνὴ λευκότη
νυχτοφέροντας καὶ αὐτὴ·
καὶ εἶτανε τοῦ νοῦ μου ἡ πρώτη
χαραυγὴ.

*

.....

Σὲ λευκὰ λιμάνια, ἀνάρια ἀνάρια,
ἀστροπόβολα χελάντια πυργωτὰ
μὲ τὰ ὀρθόπλωρα χαλκόπλαστα λιοντάρια,
ἀργοσάλευτα στὰ χέρια τῶν κυμάτων,
τί ὄνειρεύεστε; τί ἀράγματα νικῶν
καὶ θανάτων;

.....

Νύχτα ανάβει, νύχτα δλογυρνᾶ,
 ἔξω κ' ἔξω ἀπ' τὸ λιμάνι,
 νύχτα σβήνει στὰ βαθιὰ νερὰ
 σὰν ἀπὸ αἷμα πυροφάνι...

.....

Καὶ εἶταν οἱ καιροὶ ποὺ ἡ Πόλη
 πόρνη σὲ μετάνοιες ξενυχτοῦσε,
 καὶ τὰ χέρια τῆς δεμένα τὰ κρατοῦσε,
 καὶ καρτέραγ' ἓνα μακελάρη.
 Καὶ ξολοθρεμὸς ὁ μακελάρης.
 Ροῦσοι, Νορμαννοί, Βουλγάροι, Καταλάνοι,
 κι ὁ Χριστιανομάχος ὁ Σαρακηνός,
 κι ὁ Οὐγκαρέζος, ὁ τεράστιος καβαλλάρης,
 πιὸ ἀπαλὰ μπροστὰ του δείχνονταν
 καθεμιὰ φυλλή, κάθε σεισμὸς.

Καὶ καρτέραγε τὸν Τοῦρκο νὰ τὴν πάρη.

Καὶ οἱ καιροὶ σημείωναν ἀκόμα
 φοβερῶτατα σημεία,
 καὶ δὲν ἔμειν' ἓνα στόμα
 ποὺ νὰ μὴν ψιθύριζε χλωμὸ
 σοφοῦ κάποιου βασιλιᾶ χρησμὸ,
 κάποιου ὀλέθρου προφητεία.
 Κ' ἔβρεξε βροχὴ ἀπὸ αἷμα,
 κι ἀεροφύτρωσαν ἑφτὰ πύρινοι στύλοι,
 κ' ἓνα χέρι βγῆκε ἀσώματο
 κ' ἔλεγεσ τοὺς φύλαγε καρτέρι,
 καὶ τοὺς ξέφτισε σὰ νὰ εἶταν ἀπὸ γνέμα.

Καὶ τὰ ξωτικά καὶ οἱ πειρασμοὶ
ἀπὸ τῆ νυχτιά καὶ ἀπὸ τὸν Ἄδη
ξαπολύθησαν καὶ ζούσανε
μὲ τὸν ἄνθρωπον ὁμάδι.

*

Κ' ἐγὼ μέσα στὸ τρικύμισμα
καὶ στὴ χλαλοῇ τοῦ κόσμου,
ἄμαθος ἀπὸ πατέρα
καὶ ἄγνωρος ἀπὸ μητέρα
καὶ ἀπὸ κάθε χᾶιδιο ἀσκλάβωτος,
ἔστεκα σὰν κορφοβλάσταρο
δέντρου ἀκλάδευτου καὶ ἀγέραστου
καὶ ἄκαρπου βαρίσκιωτου δεντροῦ.
Καβαλλάρης γυμνοπόδαρος
μαύρης μούλας πεισματάρης,
μόνος, μάντευα τὸ εἶναι μου,
(μήτε πὺ ἄλλος θὰ τὸ μάντευε κανεῖς),
νὰ τυλίγη φόρεμα τὸ εἶναι μου,
φόρεμα πὺ τὸ εἶχαν πλέξει
ἀπὸ τίς δροσσοσταλίδες
τοῦ ροδόφυλλου τὰ χέρια
μιᾶς Αὐγῆς!

.....

.....

Και εἶμουν τότε περατάρης,
καβαλλάρης, καβαλλάρης,
κάποιο σκάλισμα τῆς πέτρας
ἀπὸ κάποια ἀρχαῖα λείψανα,
ἄτι και ἄνθρωπος, μιὰ σάρκα,
ποῦ ξεχώρισε ἀπ' τὴν πέτρα
και ποῦ πῆρε ψυχὴ κ' ἔφυγε·
και σὰ νὰ εἶταν ὄλο σὲ λαοὺς
λογισμῶν, καημῶν και πόθων
αὐτοκράτορας ὁ νοῦς μου
γιὰ κορώννα του φορώντας
τὴν κορώννα ὅλης τῆς πλάσης.

Οὔτε σπίτια, οὔτε καλύβια
δὲ σοῦ πόδισαν ποτέ,
δὲ σοῦ κάρφωσαν τὸ δρόμο
τὸν παντοτινὸ, τὸν ἀνεμπόδιστο,
Γύφτε, ἀταίριαστε λαέ.

.....

Κ' ἐγὼ μέσα στὸ τρικύμισμα
και στὴ χλαλοὴ τοῦ κόσμου
κάτι γνώριζα ποῦ ἀρπάζοντας
μὲ ξεχώριζε και μὲ εἶχεν
ἀποπάνω ἀπ' τὸ τρικύμισμα
κι ἀπ' τὴ χλαλοὴ τοῦ κόσμου·
δούλεμα δὲν εἶτανε φτεροῦ,
και χεριοῦ δὲν εἶταν ἀνασήκωμα,
και δὲν εἶταν πύργος ἢ κορφὴ·

ἄλλη σκάλα κι ἄλλο ἀνέβασμα,
 καὶ εἶτανε τὰ ὕψη ἄλλου·
 καὶ εἶτανε σὰν ἀξεδιάλυτο
 ὕπνου ἀξύπνητου χρυσόνειρο,
 ποὺ ποτὲ δὲν πάτησε στὴ γῆ,
 πῶχει ἄλλου, ἀπὸ πέρα, τὴν πηγὴ,
 καὶ ποὺ ἀπλώνεται ἀνεβαίνοντας
 ὄλο πέρα καὶ ὄλο πέρα,
 ὡς ποὺ νέο στοιχεῖο γίνεται,
 κάτι σὰν αἰθέρας τοῦ αἰθέρα.
 Κ' εἶτσι στὰ πανάλαφρα,
 στὰ πανύψηλα ἔτσι ἐγὼ εἶμουν
 μέσα στοὺς ξεχωριστοὺς
 ὁ ξεχωριστὸς ἐγὼ εἶμουν
 ὅλα μέσα μου τὰ νιάτα
 κι ὅλα τὰ γεράματα
 καὶ τοὺς σπόρους καὶ τὶς μῆτρες
 κλειώνοντας ἀξεχώριστα!

Ὁ Νουμᾶς, ἔτ. Α' (29 Ἰουν. 1903), ἀρ. 50, μὲ τίτλο «Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύ-
 φτου (Τοῦ πρώτου λόγου ἢ ἀρχῆ)» [μὲ εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα] = ΔΓ: Ἄπαντα, Γ',
 303-314.

ΛΟΓΟΣ Β΄
ΔΟΥΛΕΥΤΗΣ

Ἀλήθεια πῶς ζοῦσε σὰν ὄλοι, καὶ φαινόταν
πῶς ἔκανε ὅ,τι κ' οἱ ἄλλοι· ἀπότομα δὲ σηκώ-
νονταν γιὰ νὰ χτυπήσῃ τοὺς νόμους τοῦ λογι-
κοῦ· στὴν καρδιά του, κι ὄχι στὸ κεφάλι του,
φώλιαζε ἡ ἀρρώστια.

Byron (Λάρας)

Τὰ πράγματα μ' ἀηδιάζουν, καὶ τὰ ἰδανικά δὲν
τὰ βρίσκω.

Amiel (*Journal Intime*)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Κ' ἔσκυφα πρὸς τὴν ψυχὴ μου,
σὰ στὴν ἄκρη πηγαδιοῦ,
κ' ἔκραξα πρὸς τὴν ψυχὴ μου
μὲ τὸ κράξιμο τοῦ νοῦ·
κι ἀπὸ τὸ πηγάδι τὸ βαθύ,
σὰν ἀπὸ ταξίδια, ξένη,
πρὸς ἐμένα ἀνεβασμένη
ξαναγύρισε ἡ φωνή.

*

— Εἶσαι ὁ μόνος, εἶς' ὁ ἀσύγκριτος,
εἶσαι ὁ χωριστός,
στὰ μεγάλα τὰ πετάματα ὄλο ὑψώνει σε
καὶ εἶν' ὁ νοῦς σου χρυσαϊτός·

καὶ ἡ ζωὴ σου μὲ τίς ἔγνοιες
εἶναι σὰν τὰ παιγνιδίσματα
τοῦ ἥλιου μὲ τὰ σύγνεφα· σὰ θάνατος
ὅταν ὁ ἥλιος δὲν τὰ καταλῆ,
στὴ ματιὰ πού τὰ θωρεῖ
κάνει τα, σὰν πλάστης, κόσμους.

Παιγνιδίσματα... πετάματα... ὁ ἀσύγκριτος...
μὴν τὸ παινευτῆς!
Σίμωσε, ἄπλωσε τὸ χέρι, βόηθα,
γίνε δουλευτῆς·
ταίριαζε, ἄκουε, φρόντιζε καὶ ρώτα,
γύρε, ἂν θέλῃς νὰ ὑψωθῆς·
νίκη σου, ἀνυπόταχτε, σ' ἐσὲ νὰ πῆς:
« Ὑποτάξου πρῶτα! »

Δεῖξε ἐσὺ πῶς πρῶτα εἶσαι ὁ ἄρχοντας
κι ὁ ἐξουσιαστής
τοῦ θυμοῦ σου, τῆς βουλῆς σου, τῆς ψυχῆς σου·
γίνε δουλευτῆς.
Σβῆσε κάθε σου ξεχώρισμα,
ρίχ' τὸ δαχτυλίδι σου ἀρραβώνα
μέσα στὸ κανάλι τοῦ λαοῦ·
ἕνας γίνε ἀπὸ τοὺς στύλους τοὺς ἀμέτρητους
τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ συντροφικοῦ.

.....

Κ' ἔγινα χαλκιάς.

*

.....

Εἶμαι ὁ πλάστης ὁ χαλκιᾶς
 ποῦ δὲν πλάθει τὸ σφυρί μου
 μήτ' ἐσέ, καρφί, οὔτ' ἐσᾶς,
 ἄρματα, σπαθιά, κοντάρια,
 μήτε τὴν καμπάνα σου, ἐκκλησιά,
 ἀλυσίδες οὔτε, οὔτε κλειδιά,
 μηδὲ τὰ κουδούνια γιὰ τ' ἄρνια,
 καὶ γιὰ τὰ ὀργώματα τ' ἀλέτρια,
 μήτε γιὰ τὸ σπίτι τὰ κλινάρια,
 οὔτε ὀρέπανα, οὔτε χαλινάρια.

Εἶμαι ὁ πλάστης ὁ χαλκιᾶς
 ποῦ δὲν πλάθει τὸ σφυρί μου
 ἄλλο ἀπ' τὰ πανώρια τ' ἀνωφέλευτα·
 καὶ μιὰ τέχνη πρωτοταίριαστη κι ἀταίριαστη
 ἡ δική μου.

Καὶ εἶμαι ὁ μάγος τῆς φωτιάς κι ἀπλώνω μέσα της
 καὶ τὰ φίδια καὶ τὰ τέρατα τῆς κλέβω,
 καὶ στὸ σίδηρο κι ἀκόμα πιὸ παράξενα
 τὰ δουλεύω.

.....

Κι ὅταν εἶδα νὰ ξεφεύγουν ἕνας ἕνας
 ὅλοι ὅσοι σταθήκανε καὶ πρόσμεναν,
 ἀπ' ἀδέρφια κι ἀπὸ ἀλλόφυλους χορός,
 πίσω, πλάϊ μου καὶ μπροστά μου
 κάτι καλοπρόσδεχτο ἀπ' τὴ μαστοριά μου,
 κι ὅταν πάλε κι ὅταν εἶδα ἐγὼ πὼς εἶμουν
 τ' ἄκαρπο δεντρί,
 μήτε τῶβαλα κατάκαρδα,
 μήτε τὸ παινεύτηχα·
 νέα στὸ νοῦ μου φύτρωσε βουλή·

τὸ σφυρὶ πετῶ, καὶ στὸ καμίνι
σβήνω τὴ φωτιά·
κι ἄδραξα τὸ γύφτικο ζουρνά,
καὶ παντοῦ μ' ἀκούσαν καὶ μ' ἀγνάντεψαν
τόποι καὶ λαοὶ
λαλητή.

*

.....

Σ' ὅλα ἀγνάντια, σ' ὅλα μέσα
σκύλος γύφτος λαλητής,
— παντοῦ σ' ὅλα εἶμουν ὁ ξένος,
καὶ εἶμουν ὁ ξαγναντευτής.

Γύρω στῶν παθῶν τὴ λύσσα
εἶμουν ἢ γαλήνη ἐγώ,
καὶ εἶμουν ἢ πνοή ἢ καθάρια
μέσ' στὸν ἀνακατωμό.

.....

Καὶ μιὰ μέρα μόνος βρέθηκα,
ἔξω ἀπὸ τὸ βούϊσμα τοῦ κόσμου·
σὲ μιᾶς λίμνης ἄκρη, ἐγώ, ἀσυντρόφευτος,
μόνος, ἐγώ κι ὁ ἑαυτός μου·
κ' ἔβλεπα τὰ ὀλόστρωτα νερά,
καὶ μαζί τὰ βάθια τὰ δικά μου,
κι ἀνθίζε ἀνθος μέσα στὴν καρδιά μου
πιὸ ἀπαλὸ γιὰ νὰ τὸ πῶ καημό,
πιὸ βαθύ γιὰ νὰ τὸ κράξω ἔννοια·
καὶ τριγύρω ἀχνὸ τὸ δειλινὸ

τὴν παιδούλαν ὥρα κοίμιζε
σὲ ἀγκαλιὰ μενεξεδένια.

.....

Κ' ἔξαφνα μὲ σπρώχνει ὁ πειρασμὸς
τὰ ἱερώτατα νὰ θρίσω,
καὶ τὸ σκούξιμο τοῦ γύφτικου ζουρνᾶ,
μέσα του φυσώντας, νὰ ξυπνήσω.
Καὶ τὴ σκότωσα τὴν ἅγια σιωπὴ
καὶ τὸ μέγα μυστικὸ τῆς πάει καὶ πάει,
κι ἀνατρίχιασε κ' ἡ λίμνη, καὶ ὄλα
γύρω μου καὶ πλάι,
κι ὁ ἦχος χύμησε σὰ δράκοντας
λάγνος πρὸς τὴν πλάση τὴν παρθένα.
Ἄλλὰ ἐκεῖ πού κακουργοῦσα μὲ τὸ στόμα μου,
μέσα μου ἡ ψυχὴ μου ἐμένα
λαβωμένη βόγγηξεν, ὠϊμένα!
Κι ὁ ἀνθὸς πού ἀνθοῦσε στὴν καρδιά μου
σάλεψε τὰ φύλλα τὰ γεράνια
σὲ ὑστερνὴ καὶ δυνατὴ καὶ μυστικὴ
ἀπὸ δέηση μυρουδιὰ καὶ ἀπὸ μετάνοια.
Κ' ἐνῶ ἀκόμα καὶ ὁ στριγγόγαλος ζουρνᾶς
ξεπαρθένευε ξεσπώντας καὶ χαλοῦσε,
ἔγυρα τὴν ὄψη πρὸς τὴ λίμνη
πού θλιμμένα μου χαμογελοῦσε·
καὶ εἶδα μέσα τῆς τὸ πρόσωπο τοῦ γύφτου
λαλητῆ
ἀλλασμένο καὶ ὠγκωμένο καὶ πλατὺ
καὶ πανάθλιο κι ἀπὸ τὴν ἀσκήμια,
καὶ εἶτανε λαχάνιασμα καὶ ἀγώνας
καὶ ἄμοιαστη φοβέρα,
καὶ δὲν εἶχε ἀγαλματένιο τὸν ἀτάραχο

καὶ δὲν εἶχε τὸ δικό του τὸν ἀέρα.
Τὸ ζουρνὰ τὸν ἔκαμα συντρίμμια,
καὶ τὸν πέταξα στὸ δρόμο.
Καὶ ὕστερα μὲ εἶδαν οἰκοδόμο.

*

.....

Χτίστης καὶ οἰκοδόμος, ἔγυρα
τὸ λαχανιασμένο στῆθος·
ἀπαλὴ πνοὴ ἀπὸ τὸ χέρι μου
πῆρε κι ὁ τραχὺς ὁ λίθος.

.....

(Καὶ ὅταν ἦρθαν καὶ μὲ σκόλασαν
μὲ τοὺς οἰκοδόμους οἰκοδόμο,
καὶ ὅταν μοῦ εἶπαν: «Γύφτε, τράβα δρόμο!»
Κι ὅταν τράβηξα ἀσυντρόφιαστος
τὸ δικό μου δρόμο πάλι,
γνώρισα μιὰ θλίψη μέσα μου,
θλίψη ἀσώπαστη μεγάλη!)

[1899, 1902]

Ὁ Νουμᾶς, χρ. Γ' (10 τοῦ Ἀλωνάρη 1905), ἀρ. 155, μὲ τίτλο «Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου. Δεύτερος Λόγος. Δουλευτής» = ΔΓ: Ἀπαντα, Γ', 315-328.

Λ Ο Γ Ο Σ Γ '

ΑΓΑΠΗ

Μὴ δῶς γυναικὶ τὴν ψυχὴν σου, ἐπιβῆναι
αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἰσχύον σου.

Σοφία Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχ

Καθάριος θὰ γενόμευνα σὰν τὴν αὐγὴ καὶ
σὰν τὴ δροσιά, δυνατὴ θὰ γενόσουνα σὰν
τὸν ἥλιο ἢ σὰν τὴ θάλασσα.

Swinburne (Ὁ Θρίαμβος τοῦ Καιροῦ)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Περδικόστηθη Τσιγγάνα,
ὦ μαγεύτρα, ποὺ μιλεῖς
τὰ μεσάνυχτα πρὸς τ' ἄστρα
γλῶσσα προσταγῆς,

ποὺ μιλώντας γιγαντεύεις
καὶ τοὺς κόσμους ξεπερνᾷς
καὶ τ' ἀστέρια σοῦ φοροῦνε
μὰ κορώνα ζωτικιάς!

Σφίξε γύρω μου τὴ ζώνη
τῶν ἀντρίκειω σου χειρῶν·
εἶμαι ὁ μάγος τῆς ἀγάπης,
μάγισσα τῶν ἀστεριῶν.

Μάθε με πῶς νὰ κατέχω
τὰ γραφτὰ θνητῶν κ' ἔθνῶν,
πῶς τ' ἀπόκρυφα τῶν κύκλων
καὶ τῶν οὐρανῶν·

πῶς νὰ φέρνω ἀναστημένους
σὲ καθρέφτες μαγικοὺς
τὶς πεντάμορφες τοῦ κόσμου
κι ὅλους τοὺς καιροὺς·

πῶς, ὑπάκουους τοὺς δαιμόνους,
τοὺς λαοὺς τῶν ξωτικῶν,
στοὺς χρυσοὺς νὰ δένω γύρους
τῶν δαχτυλιδιῶν,

καθὼς δένω καὶ τὸ Λόγο,
δαίμονα καὶ ξωτικό,
στὸ χρυσὸ τὸ δαχτυλίδι,
στὸ Ρυθμό·

.....

Μάθε με ὅλα νὰ διαβάζω
τὰ ὑπερκόσμια μυστικὰ
στὸ σκολιὸ τῆς ἀγκαλιᾶς σου
μέσα στὰ φιλιὰ.

Κι ὅλα γύρω μου τὰ πάντα
παντογνώστρα σὲ μηνᾶν·
μόνο κάτι ἀκόμα λείπει...
νά με! Ἐγὼ κ' ἐσύ, τὸ Πᾶν!

Γιατὶ κάτι ξέρω, κάτι
νὰ σοῦ δώσω ἔχω κ' ἐγώ·
ἄδεια στέκεται μιὰ στάμνα
στὸ βαθὺ μπροστὰ νερό,

καὶ θὰ στὴ γιομίσω. Ξέρω
τὴν πανώρια μουσικὴ·
θὰ τὴ ζήσης θεῖα μαζί μου
στὸ δικό μου τὸ βιολί.

Σάρκα ἢ μουσικὴ θὰ γίνῃ
μὲ τὴν πλάστρα μας φωτιά,
κι ἀπὸ μᾶς θὰ γεννηθοῦνε
τ' ἀψεγάδιαστα παιδιά,

ποὺ ὅμοια τους θὰ σπείρουν κι ἄλλα,
κι ὅ,τι γύρω τους ἀχνό,
ἄρρωστο, ἄσκημο, θὰ ρέψῃ
στὸν ἀφανισμό.

.....

κι ὁ ἄνθρωπος ὁ βαριομοίρης
θὰ ὑψωθῆ θριαμβευτῆς
σὲ μιὰ γῆ πλατιὰ προφήτης
μῆς πλατύτερης ψυχῆς.

.....

Περδικόστηθη Τσιγγάνα,
ὦ μαγεύτρα, ποὺ μιλεῖς
τὰ μεσάνυχτα πρὸς τ' ἄστρα
γλῶσσα προσταγῆς!

Στὰ μεστὰ στὰ νικηφόρα
στήθια σου ἡῦρα μοναχὰ
τῆς γυναίκας τὴν ἀπάτη
καὶ τῆς σάρκας τὴ σκλαβιά,

κι ἀχαμνή πλανεύτρα ἀγάπη
κ' ἔν' ἀρρωστημένο φῶς
καὶ τὸ λίγωμα ποῦ λιώνει
τὸ κορμὶ τοῦ καθενός.

Μέσα μου κι ἂν νὰ σαλεύη
ἄκουα κάτι σὰ φτερό,
μὲ τ' ἀντρίκεια σου τὰ χέρια
σύντριψες καὶ τὸ φτερό.

ᾠ ποῦ ἀγνάντια καὶ μακριά μου
τὰ μεσάνυχτα μιλεῖς
πρὸς τ' ἀστέρια, πρὸς τὰ πάντα,
γλῶσσα προσταγῆς,

κι ὄντας μέσ' στὴν ἀγκαλιά σου
σφιχτοκλῆς με ἐρωτική,
ὦ γυναίκα, ἐσὺ σὰν ὄλες,
ψεύτρα, σκλάβα! Ποιὰ εἶς' ἐσύ;...

[1899, 1905]

*

Ὁ Νουμᾶς, χρ. Γ' (31 τοῦ Ἰανουαρίου 1905), ἀρ. 157 = ΔΓ: Ἄπαντα, Γ', 329-334.

Λ Ο Γ Ο Σ Δ΄
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

Ἔρρει τὰ θεῖα.

Σοφοκλῆς (Οιδίπους Τύραννος)

Στεριά, θάλασσα, θεοὶ γραφτὸ εἶναι
νὰ χαθοῦνε.

Ἰντιάνικο τραγούδι

Αὐτὰ τὰ προσωρινὰ φαντάσματα
ἐσὺ εἶσαι ποῦ τᾶπλασες.

Leconte de Lisle (Στερνὰ ποιήματα)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Ἔστησα κι ἀπ' ὄσους τόπους πέρασα,
σὲ ναοὺς ἀγνάντια, τὸ τσαντήρι,
γνώρισα τὴν ἐκκλησιά,
τὸ τζαμί, τὸ μοναστήρι,
κι ἀλλάξα γοργὰ καὶ χτυπητὰ
λόγια μὲ πιστοὺς καὶ μὲ λευίτες,
μὲ εἶδαν ὀρθρινὸ οἱ βασιλικές,
καὶ ξενύχτισα σὲ λαῦρες καὶ σὲ σκῆτες·
καὶ παντοῦ, ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τὰ συντρίμματα
ὡς τὴ μυριοστόλιστη παγὸδα,
μύρισα κι ἀπόκοτα ξεφύλλισα
τῆς λατρείας ὅλα τὰ ρόδα.
Ξένος ἔμεινα κι ἀσκλάβωτος
ἀπὸ σέβας, δέηση, τάμα·
εἴμ' ἐγὼ τῶν ἄθεων ὁ προφήτης
κ' ἡ ζωὴ μου εἶναι τὸ θάμα·

και μονάχα μιὰ φορά στὴν Πόλη μέσα
 μ' ἄγγιξε ἱερὴ κ' ἐμὲ λαχτάρει·
 καὶ μοῦ τήνε φύσηξες ἐσύ,
 γύφτισσα γυναίκα ξεμαλλιάρα,
 καὶ τὸ τρέξιμό σου τὸ τρελὸ
 μέσ' στὰ τρίστρατα καὶ μέσα στὰ καντούνια·
 πίσω σου οὐρλιασμα σκυλιῶν,
 γύρω σου παιδιῶν πετροβολήματα,
 κι ὄχλος, καὶ σοῦ χτύπαιε τὰ κουδούνια·
 ποιὰ στιγμή νὰ σ' ἔσπειρε βλαστήμιας,
 ποιᾶς ὀργῆς βάσταξ' ἐσένα μήτρα,
 σκύβαλο τοῦ κόσμου κι ἀποκόμματο,
 ποῦ εἶσαι ἢ Σίβυλλα, ἀπαρνήτρα;
 Κ' ἔκραζες βραχνά, —τὸ κράξιμό σου
 δὲν μπορῶ νὰ τ' ἀπολησμονήσω,—
 κ' ἔκραζες: «Φωτιά! νὰ κάψω τὴν Παράδεισο!»
 κ' ἔκραζες: «Νερό! τὴν Κόλαση νὰ σβήσω!»

*

Μεγαλόπρεπα περάσματα
 τῶν θεῶν ποῦ δὲν πιστεύω,
 ἀπὸ σᾶς πιὸ μεγαλόπρεπος,
 γαληνὰ σᾶς ἀγναντεύω.

Ἄπ' τὰ δάση ὅταν ἀνάμεσα
 κι ἀπ' τ' ὀλόπυκνο λογγάρι
 μὲ περνᾷ σὲ ράχη ἀσέλλωτη
 γοργῆ μούλα καβαλλάρη.

.....

Μεγαλόπρεπα τρεχάματα
 τῶν θεῶν τῶν ἀθανάτων,
 ὅπου καὶ ὅπως κι ἂν ὑπάρχετε,
 ὦ ἔσεῖς, ἴσκιιοι φαντασμάτων,

ὦ τῆς πλάνης γιγαντέματα,
 θεοὶ ἔσεῖς, ἀλίμονό σας!
 Ἄπ' τὴν ὥρα ποὺ ἄλλος ὁ ἄνθρωπος
 ξεκαβαλλικέψη ἐμπρός σας,

καὶ σταθῆ καὶ δῆ πῶς στέκεστε
 σὰν τὸ δρῦ καὶ σὰν τὴ φτέρη
 καὶ σταθῆ καὶ δῆ πῶς κρέμεστε
 ἀπὸ τὸ δικό του χέρι.

.....

*

Τέλους κανενός, καμιᾶς ἀρχῆς
 τῆ δική μου γνώμη φράχτης
 δὲν ὀρίζει· εἶμαι τοῦ Τίποτε
 πανελεύτερος ὁ κράχτης.

Εἶμ' ἐγὼ ποὺ σβήνω τὸ Γιατί
 κ' εἶμ' ὁ ἀπαρνητῆς τοῦ Κάτι.

.....

Καὶ στὴ γλῶσσα ποὺ τὴ μίλησα
 καὶ (ποῦ; πότε; πῶς;) τὴν πῆρα
 καὶ τὴ φύλαξα σὰ λείψανο
 ξεσκισμένο ἀπὸ πορφύρα,

καὶ στὴ γλῶσσα ποὺ ξανάϋφανα
μ' ὄλα ποὺ ἔχω θησαυρίσει
τὰ χρυσόλογα χιλιόλογα
ἀπ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση.

.....

κι ἂν προφήτες θέλῃ καὶ καλὰ,
θεῶν τρανοὺς διαλαλητάδες,
κι ἂν τεχνίτες θέλῃ καὶ καλὰ,
κάθε εἰδῶλου δουλευτάδες,

εἴμ' ἐγὼ ὁ προφήτης, εἴμ' ἐγώ,
κ' ἤρθα ἐδῶ νὰ διαλαλήσω
βασίλιὰ θεοῦ τὸ Τίποτε
στὸν αἰῶνα ἐμπρὸς καὶ πίσω.

Χωρὶς ἔχτρα, χωρὶς ἔρωτα,
ὁ τεχνίτης ἤρθα ἐδῶ
γιὰ τῶν ψευτονεύρων σου, ἄνθρωπε,
τὸ ναὸ νὰ πλάσω ἐγὼ
τέρας ἄγαλμα τὸ Τίποτε
μ' ὄλες τίς θρησκευεῖες τῆς πλάσης,
τέρας γιὰ νὰ φοβηθῆς
καὶ μαζί γιὰ νὰ γελάσης!

[Πόρος, Καλοκαίρι τοῦ 1899]

ΛΟΓΟΣ Ε΄

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

«Οἱ Ἕλληνες... καθ' ἣν χρόνου στιγμὴν ἔμελλον νὰ περιέλθωσιν εἰς ζυγὸν βαρβάρων καὶ νὰ ἀποβάλωσιν ὄνομα καὶ ὑπαρξιν, ἀνέπεμψαν τὴν ἐσχάτην λάμψιν σβεννυμένης φλογός... Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτώσιν αὐτῶν, φεύγοντες τῆς πατρίδος τὸν ὄλεθρον, ἐγένοντο αὐθις πνευματικοὶ τῆς Εὐρώπης κηδεμόνες».

Λεοπάρδης

(Στὸν «Κοραή» τοῦ Θερεϊανοῦ, τ. Α΄, σ. 5)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Καὶ οἱ τριπλῆς οἱ πόρτες οἱ χρυσῆς
καὶ οἱ χαλκένιες πόρτες τρίξανε
τρίξιμο σὰ νὰ βογγῆξαν,
καὶ χωρὶς κανένα γγίξιμο,
σάμπως μαγεμένες, διάπλατες,
ἀπὸ μόνες τους ἀνοιξαν.

.....

«Εἶν' ἐδῶ κλειστοὶ μέσ' στὰ κιβούρια,
μέσ' στὰ τυλιγάδια εἶναι κρυμμένοι,
—γιὰ νεκροὺς ἢ πλάση ἄς μὴν τοὺς κλαίῃ!—
ὦ οἱ πηγῆς οἱ ἀθόλωτες τῆς Σκέψης,
οἱ ἀσυγνέφιαστοὶ τῆς Τέχνης οὐρανοί,
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι.

.....

Ζήσανε κουλουριασμένοι
μέσ' στοῦ δάσκαλου τὰ χέρια,
κι ἀποκάτου ἀπ' τὴν κοντόφωτη ματιὰ.

.....

*

Κι ἀπ' τοὺς πάπυρους ἐκείνους μιὰ ψυχὴ
θάρρεψα πὼς χύθη,
καὶ γρικῆθηκ' ἕνας ὕμνος θριαμβευτῆς,
κι ἀπ' τῶν τάφων ἔβγαине τὰ βύθη:

«Θὰ διαβοῦμε καὶ στεριᾶς καὶ πέλαγα,
θὰ σταθοῦμε ὅπου τὸ πόδι δὲν μπορεῖ
Τούρκου κανενὸς νὰ μᾶς πατήσῃ
ἀπὸ τὴν πατρίδα μας διωγμένοι,
καὶ σβησμένοι ἀπ' τὴν Ἀνατολή,
θ' ἀνατεῖλουμε στὴ Δύση.

.....

«Θὰ περάσετε ἀπὸ πάνου
ἀπ' τὴ θάλασσα τοῦ κόσμου
σὰν πνοὴ
μαλακώτατου μαΐστρου,
ποὺ τὸ πλάθει ὡς καὶ τὸ κῦμα
κάνοντάς το μιᾶς παρθένας
λιγερῆς κορμί.

.....

Κι ὅποιος δοῦλος σας θὰ γίνῃ
καὶ σᾶς πάρῃ καταπόδι,
ἢ ἕνας μόνος, ἢ ὄλο γένος,
θὰ σβηστῇ μὲ σᾶς.
Καὶ μονάχα ὅποιος μαζί σας
δὲ θὰ χάσῃ τὸν ἑαυτό του
καὶ θὰ κόψῃ μόνο ἀπ' τ' ἄνθια σας
γιὰ νὰ στεφανώσῃ τὰ μαλλιά του, —

μόνο ἐκεῖνος ἐδῶ κάτου
στολισμένος θὰ τραβήξῃ σὰ γαμπρός,
θὰ τραβήξῃ στολισμένος μὲ τὴ χάρη σας,
θὰ τραβήξῃ ἐμπρός!

Μάθε· ἡ προκοπὴ δὲν εἶναι γιὰ τοὺς δούλους,
κι ὅσο θένε οἱ δοῦλοι ἀφέντη ἄς ἔχουν
τὸν ἀφέντη κάθε πλούτου κι ὁμορφιάς·
μάθε· ἡ προκοπὴ γιὰ τοὺς ἐλεύτερους,
γιὰ μᾶς!

.....

Δὲ φοβᾶμ' ἐγὼ ἀπὸ Τοῦρκου,
καὶ τ' ἀρπάγια δὲ μὲ πιάνουν
τῆς σκλαβιάς,
οὔτ' ἡ Ἑλλάδα σας θαμπώνει με,
τὸ λιβάνι δὲ μὲ μέθυσε
καμιᾶς δόξας περασμένης
καὶ λατρείας καμιᾶς.

Κάνα πάπυρο κι ἂν εὕρω,
τόνε καίω γιὰ νὰ πιτύχω
ζέστα ἢ φῶς·
τὴ φωτιά μου ἀνάφτω ἀξέταστα
μέσα σὲ ὅποιο ρεποθέμελο,
ἢ παλάτι ἢ μοναστήρι,
ἢ σκολειὸ ἢ ναός.

Κι ἀπ' τὴ φλόγα κι ἀπ' τὴν πύρη
γύρω μου πουλιά καὶ δέντρα
κ' ἔρπετὰ
λάμπουν, τρίζουν, σειοῦνται, ἀλλάζουνε,
κι ὅλη ἡ φύση πνέμα γίνεται
καὶ μοῦ κρυφοψιθυρίζει
λόγια μαντικά.

Εἴτε μουσική εἴτε λάμψη,
εἴστ' ἑνὸς χαμένου διάβα,
μιὰ πνοή·
ὦ φαντάσματα πεντάμορφα,
εἴμ' ὁ ἀκέριος, εἴμ' ἡ ἀλήθεια,
εἴμ' ἐγὼ τὰ δυὸ τ' ἀχώριστα·
σάρκα καὶ ψυχὴ!»

*

Λ Ο Γ Ο Σ Σ Τ '
 ΓΥΡΩ ΣΕ ΜΙΑ ΦΩΤΙΑ

... Διὰ ταῦτα τοίνυν, καὶ ὅτι οὐ πατρόθεν τοιοῦτος ἦν, ἀλλ' ἀποστάτης, καὶ ὅτι πάνδεινος ἀγροικία τὸ ἡμέτερον νῦν ἔχει γένος, οὐκ ἀφανισμοῦ μόνον χάριν, ἀλλὰ ποινῆς εἵνεκα μάλιστα, δοθῆναι πυρὶ πεποιήκαμεν τὸ βιβλίον.

Γεννάδιος Πατριάρχης
(Περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Γεμιστοῦ)

Πολλοὺς μὲν φύσεν ἀνέρας θεοειδέας Ἑλλὰς
προύχοντας σοφίῃ, τῇ τε ἄλλῃ ἀρετῇ.
Ἄλλὰ Γεμιστός, ὅσον Φαέθων ἄστρον παραλλάσσει
τόσων τῶν ἄλλων ἀμφοτέρων κρατέει.

Βησσαρίων (Ἐπίγραμμα εἰς Γεμιστόν)

Στὰ κορφοβούνια εἶν' ἡ πηγὴ κάθε φυλῆς καθάριας
Leconte de Lisle (Poèmes Antiques)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

.....

«Τῆς φωτιᾶς βιγλάτορες,
ἡ φωτιὰ τί καίει ἐδῶ;»

Καὶ μὲ κοίταξαν καὶ μοῦ εἶπαν: «Τρέμε,
γύφτε, κ' οἱ ἄπιστοι ὄλοι! Καίμε
τὸ βιβλίον τ' ἀφωρισμένο,
τὸ κακοῦργο, τὸ γραμμένο
ἀπ' τὸ Γεμιστό,
τὸ βιβλίον ποὺ δὲ θέλει τὴν Παρθένο
καὶ δὲν ξέρει τὸ Χριστό,

καὶ σὲ δόξας ἀνεβάζει θρόνους
καὶ λατρεύει γιὰ θεοὺς
τὰ στοιχιά καὶ τοὺς δαιμόνους
καὶ τῶν ψεύτικων εἰδώλων τοὺς λαοὺς!»

Στὴ γλυκεῖα καὶ μ' ὄλα τὰ τριαντάφυλλα
κεντισμένη αὐγή,
καὶ πρὶν ὁ ἥλιος νὰ χυθῆ
τρίδιπλοι χυθῆκανε ψαλμοί·

καὶ εἶταν ὁ ψαλμὸς τῶν Χριστιανῶν,
καὶ εἶταν τῶν Πολύθεων ὁ ψαλμὸς,
κι ὁ ψαλμὸς τοῦ Γύφτου ἐμένα,
τρίτος καὶ στερνός.

ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ

Ἔρμη, σκλάβα, πικρὴ Ρωμισύνη,
τὴ βλαστήμια τ' ἀντίθεου τὴν εἶδα
κατὰ σὲ πειρασμὸς νὰ τὴ χύνη
σὰν τὴ λέπρα καὶ σὰν τὴν ἀκρίδα!
Ποιὸς βαστιέται μ' ἀδάκρυτα μάτια
νὰ σὲ ἰδῆ; τί ἁμαρτίες πληρώνεις;
Στὰ χρυσὰ ρηγικὰ σου παλάτια
γνέθει ἡ ἀράχνη καὶ μοίρεται ὁ γκιώνης.
Καὶ στὰ χέρια τ' Ἀντίχριστου κοίτα
τοῦ χαμοῦ τὴ σαίτα!

Ἔρμη, σκλάβα, πικρὴ Ρωμισύνη,
σὲ τρυπάει στὴν καρδιὰ καὶ σὲ σβήνει.
Καρδιά, γνώμη, νοῦς, τοῦτα καὶ τ' ἄλλα,
τὸ χρυσὸ μυρογυάλι ραγίστη,
κι ὄλα πᾶνε· σοῦ μένει μιὰ στάλα,

τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς μάνας σου ἡ πίστη!
 Μὴν ἀφήσης τὸν ἄθεο νὰ πάρη
 τὸ στερνὸ θησαυρό σου!
 Μὲ τοῦ Ὑψίστου τῆ χάρη
 στὰ παρμένα σου πόδια στυλώσου,
 ψάξε μέσ' στὴν καρδιά σου τὴν ἄδεια
 γιὰ μιὰ σπίθα, τὸ βόγγο σου πάψε,
 ὅσα γύρω σου βρῆς ξεροκλάδια
 ἀναπέ τα, φωτιά βάλε, κάψε!
 Κάψε τὸ ἔργο τοῦ ἄθεου ποὺ τῶχει
 Σατανᾶς φουσημένο
 προτοῦ πέση στὸ πλάνο του βρόχι
 κι ὅ,τι μένει σου ἀγνὸ καὶ παρθένο.
 Ἔρμη, σκλάβα, πικρὴ Ρωμισούνη,
 κατὰ σένα ἡ βλαστήμια τινάχτη,
 τὴν κατάρρα σου νᾶχρη, ὦ πατρίδα!
 Πρὶν πληγῆ, πρὶν ἀρρώστια νὰ γίνη
 σὰν τὴ λέπρα καὶ σὰν τὴν ἀκρίδα,
 φωτιά! κάψε την, κάμε τη στάχτη.

ΟΙ ΠΟΛΥΘΕΟΙ

.....

Σοφός, κριτῆς καὶ προφήτης μᾶς μοίρασες
 ἀπὸ τὸ γάλα ποὺ ἐσένα σὲ πότισε
 τῆς οὐρανίας Ἀφροδίτης ἡ ρώγα.
 Τοῦ κόσμου ἀφήνεις τὸ τέκνο, τὸ θάμα σου·
 μὰ ὁ μισερὸς κι ὁ στραβὸς κι ὁ ζηλόφτονος
 λυσομανάει καὶ τὸ ρίχνει στὴ φλόγα.

.....

Ο ΓΥΦΤΟΣ

.....

Κι από σās κανείς δὲν τὴν ὀρίζει,
κι από σās κανείς δὲν τὴν κρατεῖ
τὴν ἀκέρια Δικιοσύνη
καὶ τὴν ἀκοιμάτιαστη Ἄρετή.
Γιατὶ σέρνουν ὄργητες καὶ μίση
πάντα, ἐσās δεξιά, κ' ἐσās ζερβά,
καὶ μαζί ἓνας τόπος ἐδῶ κάτω
δὲ σās παίρνει, κι ἂν σās δίνανε τ' ἀπέραντα,
θὰ τὰ γύρευε ὁ καθένας σας δικά του.

.....

Ὅμως μέσ' ἀπὸ τοὺς θάνατους αὐτοὺς
κι ἀπὸ τίς σκλαβιῆς ἐτουῦτες ὅλες,
ἤσυχια, ἀπαλὰ κι ἀγάλια ἀγάλια,
ζωὲς ἄλλες κι ἄλλοι γλυτωμοὶ
σπέρνονται καὶ γίνονται κι ἀπλώνονται
ἀπὸ τίς κορφές ὡς τ' ἀκρογιαλία.

.....

Κ' ἔτσι ἀπαρνητὴς μὲ τὸ περίγελο,
κ' ἔτσι χαλαστὴς μὲ τὴ βλαστήμια,
κ' ἔτσι ἑνὸς θειαφότοπου μιὰ λάβα,
τὸ δροσὸ μιᾶς πίστης νιώθω μέσα μου,
κι ὠνειρεύτηκα νὰ ζήσω στὸ πλευρὸ τους·
μὰ ὡς κι αὐτοὶ μοῦ κράξαν: «Γύψτε τράβα!»

Ἄς μὲ διώξαν. Τοὺς δοξάζω. Ἐγὼ εἶμαι
 γλῶσσα τῆς ωραίας ἀλήθειας,
 δὲ μὲ σέρνει ἐκδίκηση λαοπλάνα·
 καὶ γιὰ τοῦτο σήμερα μπροστά σας
 ἔτσι μὲ γρικᾶτε νὰ χτυπῶ
 μιὰν ἀργὴ καὶ σὰ νεκρώσιμη καμπάνα!

*

Λ Ο Γ Ο Σ Ζ '

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΚΑΚΑΒΑΣ

Δεύτεροι στίχοι, λεύτερα μιλεῖτε.

A. Λασκαράτος (Στιχοουργήματα)

*Ἐμπρός! Θέλω γιὰ πατρίδα τὸν ἀπέραντο
ροδοκοκκινισμένο ὀρίζοντα. Ζηλεύω ἐγὼ
κ' ἔχω γιὰ τζάκι μου μονάκριβο μιὰ ταξι-
δεύτρα τοῦ ἡλίου ἀχτίδα.*

M. Guyau (Στίχοι ἑνὸς φιλόσοφου)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Κοντὰ στοῦ Ρωμανοῦ τὴν Πύλη
πέφτει τ' ἀπλόχωρο λιβάδι,
τ' ὀλόχλωρο, τ' ὀλανθισμένο,
κι ἀπὸ παντοῦ τὸ ἀπαλοζώνουν
τῆς ἀνοιξῆς τὰ περιβόλια·
καὶ στ' Ἀπριλιοῦ τοῦ μήνα τὸ ἔβγα
τὸ κάστρο ἀγνάντια τὸ μεγάλο
τὸ τριδιπλοθεμελιωμένο,
κι αὐτὸ χλωρὸ κι ὀλάνθιστο εἶναι·
κισσοὶ κι ἀγράμπελες καὶ δάφνες
βραγιές τὰ κάνουν ὡς κι αὐτὰ
τὰ πολεμόχαρα μουράγια
τὰ πυργωτά.

.....

Γύφτισσες ἤρθανε ντυμένες
φантаχτερὰ γιορτῆς φουστάνια,
γύφτισσες ἤρθαν καὶ κρεμᾶνε
χοντρὰ γυαλιστερὰ γιορντάνια,

με κόκκινα φορέματα ἤρθαν,
 με κίτρινα μακριὰ μαντήλια·
 ὦ λάγνα μάτια, ὦ κόρφοι, ὦ χεῖλια!
 Κ' ἤρθαν ἀνθοστεφανωμένες
 μ' ὄλα τὰ λούλουδα τοῦ Μάη,
 κι ἄνθια κρατώντας καὶ στὰ χέρια,
 ντέλφια χτυπᾶνε καὶ κουδούνια,
 καὶ κύκλους πλέκουν καὶ χορεύουν
 καὶ τραγουδᾶν τὸ Μάη τὸ Μάη
 κι ἀνάμεσό τους ἀρχινάει,
 ξεχωρισμένη ἀπὸ τίς ἄλλες,
 τρικυμισμένο ἓνα χορό,
 λυγιέται, σέρνεται, πετάει,
 κορίτσι δεκοχτῶ χρονῶ
 στὸ μανιωμένο τὸ χορό,
 καὶ τοῦ χοροῦ βασίλισσα εἶναι,
 κι ἄφρισμα, λάγγεμα, τρεμούλα,
 ἡ γυφτοπούλα, ἡ μαγιοπούλα!

Κ' ἤρθαν οἱ γύφτισσες, οἱ γύφτισσες,
 οἱ γύφτισσες ποὺ τραγουδᾶνε:
 — Τώρα εἶν' ἡ ἀνοιξὴ κι ὁ Μάης,
 τώρα τὸ καλοκαίρι, τώρα
 κι ὁ ξένος βούλεται νὰ πάη,
 στὸν τόπο του νὰ πάη, καὶ τρέχει,
 νύχτα σελλώνει τ' ἄλογό του,
 νύχτα τὸ καλλιγώνει, βάνει,
 χρυσὰ τὰ πέταλα τὰ βάνει,
 βάνει καὶ τὰ καρφιά ἀσημένια.

.....

Νύχτα σελλῶστε τ' ἄλογά σας
καὶ καλλιγῶστε τα, καὶ πάρτε,
τ' ἀσήμι ἀπ' τὸ φεγγάρι πάρτε,
καὶ τὸ χρυσάφι ἀπὸ τ' ἀστέρια,
κ' ἔλατε πανηγυριστάδες,
οἱ ἀταίριαστοι, ἔρωτες καὶ ταίρια,
τρίμερο ἀνάστα νὰ χαρῆτε,
καὶ μέσ' στ' ἀπλόχωρο λιβάδι
πατρίδα τρίμερη νὰ βρῆτε! —

*

.....

Μέσα μου ὁ θυμὸς εἶναι σὰν ὄρνιο,
καὶ σὰ θάλασσα εἶν' ὁ λογισμὸς·
δὲν κρατιέται μέσα μου ἕνας κόσμος,
ἀπ' τῶν περασμένων τὰ ὄνειρα
κι ἀπὸ τοῦ μελλόμενου τὰ ὀράματα
μεστὸς κόσμος μυστικός.

*

— Γύφτε λαέ, ἄκουσέ με· τὸ πρωτόσταλτο εἶμαι
σημάδι ἀπὸ τὴν πλάση ποὺ θάρθῃ,
κ' ὕστερα κι ἀπὸ ποιὸς καιροὺς καὶ χρόνια πόσα!
Ἕνας ἐγώ, καὶ ζῶ γιὰ χίλιους.
Γύφτε λαέ, ἄκουσέ με, δὲ σοῦ μίλησε
προφήτης σου ποτὲ σὰν τὴ δική μου γλῶσσα.

Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ πύργους χτίζει στὸν ἀέρα
 μὲ τὴ φωνὴ τοῦ κράχτη καὶ μοιράζει μας
 βασιλικά τὰ κάστρα, κι ἄπρεπων ἐλπίδων
 ἴσκιους μπροστὰ στὰ μάτια μας σαλεύει;
 Εἴμαστ' ἔμεῖς οἱ ἀπάτριδοι κ' οἱ ἀγιάτρευτοι·
 γιούχα καὶ πάντα γιούχα τῶν πατρίδων!

Εἴμαστ' ἔμεῖς οἱ ἀθάνατοι ἀπολίτιστοι·
 κ' οἱ Πολιτεῖες λημέρια τῶν ἀκάθαρτων,
 κ' οἱ Πολιτεῖες ταμπούρια τῶν κιοτήδων·
 στὴ στρούγγα λυσομάνημα καὶ φαγωμὸς
 λύκων, σκυλιῶν, προβάτων καὶ τσοπάνηδων.
 Γιούχα καὶ πάλε γιούχα τῶν πατρίδων!

Ἡ μάντρα εἶν' ὁ ἀφίλιωτος ὄχτρος μας,
 τὴν πλατωσιὰ τοῦ κόσμου τὴ στενεύει,
 στριγγλόχορτα φυτρώνουν καὶ γοργόνια
 βλαστομανώντας κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο τῆς·
 τοῦ δολεροῦ ἀναγάλλιασμα, τὰ μαραζώνει
 τὰ ξεφτέρια τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς τ' ἀηδόνια.

Τὸ κρῖμα ἐκεῖ σκορπιός, ποτὲ λιοντάρι·
 καὶ τὸν κακὸ τότε μολεύει ἡ μάντρα
 καὶ βρέφος ὁ καλὸς ποὺ τὸν ποτίζει ἀφιόνι·
 δουλεῦτε τον ξανὰ τὸν κόσμο στὴ φωτιά,
 καὶ τὰ καλὰ του ξανανθίστε καὶ τὰ κρῖματα,
 χτυπώντας τον, μὲ τὸ σφυρὶ καὶ μὲ τ' ἀμόνι.

.....

Ὁ Νόμος, ὅταν ἀπ' τῆ γνώμη τοῦ σοφοῦ
δὲ δίνεται σὰν κάτι τι θεόσταλτο,
στραγγουλιστῆς καὶ πνίχτης εἶναι ὁ νόμος·
πνοὴ τοῦ νόμου ποὺ τὰ πάντα κυβερνᾷ,
μέσα μας εἶν' ἐμᾶς ὁ νόμος, αἰτομάτης·
Νόμος ἐμᾶς, νυχτόημερα καὶ πάντα, ὁ δρόμος.

.....

Ἐμεῖς γενιὰ τοῦ προύντζου καὶ τοῦ σίδερου,
σὰν δουλεμένοι ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ πρωτόγυφτου
πατέρα τῶν ἀνθρώπων Τυμπαλκῆ·
μὰ τήνε πότισε τὴ ρίζα μας
κάποιο κρυφὸ φαρμάκι κι ἀξεδιάλυτο,
κ' ἡ κατάρα μᾶς πῆρε σὰν τὸν Κᾶη.

Ἐμεῖς δὲ γονατίσαμε σκυφοὶ
τὰ πόδια νὰ φιλήσουμε τοῦ δυνατοῦ,
σὰν τὰ σκουλήκια ποὺ πατεῖ μας·
μὰ γιὰ ν' ἀντισταθῆ μὲ τὸ σπαθί,
βρέθηκε σὰν πολὺ στοχαστικῆ,
καὶ σὰν πολὺ ὄνειρόπλεχτη ἡ ψυχὴ μας.

.....

Κι ἂν πέσαμε σὲ πέσιμο πρωτάκουστο
καὶ σὲ γκρεμὸ κατρακυλίσαμε
ποὺ πιὸ βαθὺ καμιὰ φυλὴ δὲν εἶδε ὡς τώρα,
εἶναι γιὰτι μὲ τῶν καιρῶν τὸ πλήρωμα
ὅμοια βαθὺ ἔν' ἀνέβασμα μᾶς μέλλεται
πρὸς ὕψη οὐρανοφόρα.

Τὸ γένος τὸ μοιρόγραφο εἴμαστε
 ποῦ θὰ σκοτώσῃ τὶς πατρίδες·
 τοῦ κόσμου ἢ Μάγια, ἢ ἀκριβὴ τοῦ Βράμα,
 θὰ ὑφάνῃ μὲ τὰ χέρια της, χαρὰ
 κι ἀνθρώπων καὶ θεῶν, τὸ ἔργο της,
 τὸ πιὸ ξαφνιστικὸ της θάμα.

Ὅλος ὁ κόσμος, ἓνας κόσμος, γύφτος,
 σὲ δόξας θρόνο ἀπάνω, πλάστης,
 μὲ τὸ σφυρί του καὶ μὲ τὸ βιολί,
 τῆς ἀψεγάδιαστης Ἰδέας· ἢ πλάση
 σὲ περιβόλι τοῦ Μαγιοῦ ἓνα πανηγύρι,
 καὶ μιὰ πατρίδα ἢ Γῆ.

.....

Λ Ο Γ Ο Σ Η ΄
ΠΡΟΦΗΤΙΚΟΣ

*Βασιλεύσουν μετὰ ταῦτα
ἀναιδεῖς καὶ ἄγνωστοὶ τε,
ἄνδρες τοίνυν καὶ γυναῖκες
μιαροὶ καὶ βέβηλοί τε...
Κι ἀπέκει ἔρχεται τάρκουδιν
ν' ἀνασπάσῃ τὰ παλούκια,
καὶ τὸν φράκτην νὰ τὸν κάψῃ,
καὶ τὸν τράφον ν' ἀφανίσῃ...
Καὶ πάλιν ἔξεις, Ἐπτάλοφε, τὸ κράτος.*

Χρησμός Λέοντος τοῦ Σοφοῦ

*Ἄπο τὸ μάτι του ἀνάβρυσε ἡ ζωὴ μιᾶς
σκέψης πάντα νέας πού τρυπάει κατὰβα-
θα τὰ Τωρινά, τὰ Περρασμένα, τ' Αὔριανά.*

Shelley (Ἑλλάδα)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

.....

ΟΙΑΚΡΙΤΕΣ

*Δίχως αὐτιά καὶ δίχως μάτια,
κολάκων ὄχλοι, ἄλλοιὰ σ' ἐσᾶς!
Πλάνταξε στόμα πού παinueύεις
καὶ πόδι πού χοροπηδᾶς.*

*Μεθύσι ἀνάξιο σέρνει τα ὅλα
στὰ θέατρα καὶ στὰ καπηλιά,
τὴν παλλακίδα Πολιτεία,
τὸ γλεντοκόπο Βασιλιά.*

.....

Καὶ στὰ περίγυρα τοῦ Εὐφράτη
 ὠϊμέ, στεφάνι τῆς ἀντρείας,
 ὠϊμέ τῆς τόλμης τὸ κεφάλι,
 τὸ ρόδο τῆς Καππαδοκιάς!

Ὁ μέγας Διγενῆς ὁ Ἀκρίτας
 στὰ ξέστρωτα, τὰ σκοτεινὰ
 σφαλίστηκε ἀπ' τὸ Χάρο, πάει
 τῆς Ρωμισύνης ἡ καρδιά!

Πάει, ποὺ τὸν εἶχες, Ρωμισύνη,
 κι ἀπ' τὰ θρονιὰ τὰ ρηγικὰ
 πιὸ ἀπάνου, ἀπάνου ἀπ' τὰ παλάτια,
 στοὺς βασιλιάδες βασιλιά.

Καὶ πάει κι ὁ Πύργος τοῦ ὑψωμένος
 πέρα στοῦ Εὐφράτη τὰ νερά,
 τῆς Ρωμισύνης ἡ κορώνα
 καὶ ἡ σκέπη καὶ ἡ φεγγοβολιά.

Κάτου τετράγωνος ὁ Πύργος,
 ἀπάνου ὀχτάγωνος χτιστός,
 Πύργος γιομάτος πολεμίστρες,
 Πύργος παράθυρα μεστός.

.....

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Μέσ' στis παινεμένες χώρες, Χώρα
παινεμένη, θάρθη κ' ή ώρα,
και θα πέσης, κι από σέν' άπάνου ή Φήμη
τò στερνò τò σάλπισμά της θα σαλπίση
σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση.

Πάει τò ψήλος σου, τò χτίσμα σου συντρίμμι.
Θάρθη κ' ή ώρα· έσένα είταν ο δρόμος
σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση,
σαν τò δρόμο του ήλιου· γέρνει· όμως
τò πρωϊ για σε δε θα γυρίση.

.....

Χώρα τρισκατάρατη, άπ' τὰ ύψη
σε ποια βύθη, χώρα άμαρτωλή!
Και κανένας να σου δώση δε θα σκύψη
του θανάτου τò στερνò φιλί.

.....

Κ' ή Ψυχή σου, ω Πολιτεία,
κολασμένη από την άμαρτία,
νεκρή αφήνοντας έσένα
θα πλανιέται κυνηγώντας άλλη γέννα.
Σάμπως να είναι πουλημένη σε δαιμόνους,
θα σπαράζει και θα πλέη μέσ' στα σκοτάδια,
και ίσκιος θα είναι μέσα στ' άδεια,
μέσ' στην άβυσσο μιá βάρκα·
κι ο ίσκιος ύστερα θα παίρνη σάρκα
κ' ή βάρκα ύστερα θα φτάνη
σε ξεσκέπαστο ανεμόδαρτο λιμάνι.
Και θα ζής ξανά στους τόπους και στους χρόνους

καί στίς ἱστορίες τῶν ἔθνῶν
καί στούς κύκλους τῶν αἰώνων
θὰ μαυρολογᾶς, τῶν ξεπεσµῶν
ὦ Ψυχῇ, καί τῶν ἀδόξαστων ἀγώνων.
Κ' ἡ Ψυχῇ σου, Πολιτεία καταραµένη,
δὲ θὰ ἔβρῃ ν' ἀναπαυτῆ·
τοῦ Κακοῦ τῆ σκάλα ἀπὸ σκαλι
σὲ σκαλι θὰ τήνε κατεβαίνη,
κι ὅπου πάη κι ὅπου σταθῆ,
σὲ κορµὶ χειρότερο θὰ μπαίνη.

.....

Καί θὰ φύγῃς κι ἀπ' τὸ σάπιο τὸ κορµί,
ὦ Ψυχῇ παραδαρµένη ἀπὸ τὸ κρῖμα,
καί δὲ θάβρῃ τὸ κορµὶ μιὰ σπιθαµή
μέσ' στὴ γῆ γιὰ νὰ τὴν κάμῃς µνηµα,
κι ἄθαφτο θὰ µείνῃ τὸ ψοφῆµι,
νὰ τὸ φᾶνε τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ ἔρπετά,
κι ὁ Καιρὸς μέσα στούς γύρους του τὴ µνήµη
κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θὰ βαστᾶ.

Ὅσο νὰ σὲ λυπηθῆ
τῆς ἀγάπης ὁ Θεός,
καί νὰ ξημερώσῃ μιὰν αὐγῆ,
καί νὰ σὲ καλέσῃ ὁ λυτρωµός,
ὦ Ψυχῇ παραδαρµένη ἀπὸ τὸ κρῖμα!
Καί θ' ἀκούσῃς τὴ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ,
θὰ γδυθῆς τῆς ἁµαρτίας τὸ ντύµα,
καί ξανὰ κυβερνηµένη κι ἀλαφρῆ
θὰ σαλέψῃς σὰν τὴ χλόη, σὰν τὸ πουλί,
σὰν τὸν κόρφο τὸ γυναίκειο, σὰν τὸ κῦµα,
καί µὴν ἔχοντας πιὸ κάτω ἄλλο σκαλι

νά κατρακυλήσης πιὸ βαθιὰ
στοῦ Κακοῦ τὴ σκάλα, —
γιὰ τ' ἀνέβασμα ξανὰ πού σέ καλεῖ
θὰ αἰστανθῆς νὰ σοῦ φυτρώσουν, ὦ χαρά!
τὰ φτερά,
τὰ φτερά τὰ πρωτινά σου τὰ μεγάλα!

*

Λ Ο Γ Ο Σ Θ ´
Τ Ο Β Ι Ο Λ Ι

Ἄστραψε φῶς καὶ γνώρισεν ὁ νιὸς τὸν ἑαυτοῦ του.
Σολωμὸς (Πόρφυρας)

Τὰ χέρια τους ἀναποδογυρίσανε τὸ φόρεμά σου,
ποῦ ἡ λαμπυράδα του ἐρέθιζε τὴ μανία τους. Μὲ
τὴν ἴδια σου τὴν πορφύρα σ' ἐξευτελίσαν, τὸ δο-
ξασμένο· καὶ σὲ καταδικάσαν, τὸν ἀφέντη.

V. Hugo (Οἱ ἀπὸ μέσα μας φωνές)

Σὲ κάθε παιδί, σὲ κάθε αὐγή, ξανανιώνει ἡ θεία
φαντασία.

Lenau (Φάουστος)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Καὶ νύχτα μέρα ὁ λογισμὸς
φουρτούνιαζε μέσα μου τέτοιος:

Γύφτο οἱ ἀλλόφυλοι μὲ κράζουν,
κ' οἱ γύφτοι ἀλλόφυλο μὲ λένε,
κ' οἱ δουλευτάδες ἀκαμάτη,
καὶ οἱ σπλαχνικὲς καρδιὲς μὲ κλαῖνε,
κ' οἱ χαροκόποι δὲ μὲ θέλουν,
καὶ μ' εἶπαν οἱ γεροὶ σακάτη,
παλιάτσο μὲ εἶπε κι ὁ σακάτης
κ' οἱ ὄνειροπλέχτες μὲ κοιτάζουν
πάντα μὲ ξαφνισμένο μάτι,
σὰν ὄνειρο ἄπρεπο καὶ ξένο,
καθὼς διαβαίνω,

καὶ τὰ στοιχιά καταφρονᾶνε
τῆ σάρκα μου, καὶ σὰ στοιχιὸ
μὲ τρέμουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ κάνω,
καὶ νὰ σταυροκοπιένται κάνω
τὸν ἄθεο καὶ τὸ χριστιανό.

.....

Χτύπα, δοξάρι μου, καὶ χτίζε,
ὁ κόσμος γίνεται ἀπὸ μένα
μέσα στὰ χέρια μου τὰ δυό.
ὦ γέννα, ὦ γέννα!
Ὁ λόγος μήτε, τὸ τραγούδι
μήτε, ἀναβρύσματα ἀπ' τὸ στόμα.
Βιολί μου, ὑπάρχεις ἐσὺ μόνο,
καὶ μιὰ εἶν' ἡ γλῶσσα, καὶ ὁ ἦχος σου εἶναι,
κ' ἓνας ὁ πλάστης, καὶ εἶμ' ἐγώ,
καὶ ὁ λόγος ποὺ θαματουργεῖ
καὶ ὁ λόγος εἶναι ἡ μουσική!

.....

Γιατὶ καὶ ὁ κόσμος ὁ βαθὺς
γεννιέται πάντα ἀπὸνα πάλεμα
σὰ δοξαριοῦ μὲ μιὰ χορδὴ·

.....

Μὰ σὰν ἀκοῦσαν ἀπὸ μένα
στ' ὄργανο τὸ προφητικὸ
τὰ νέα παιξίματ' ἀνθισμένα,
ἀνταριαστήκανε καὶ ἀνάψαν
ἀπὸ ἓναν ἄσβῆστο θυμό!

.....

«Ποιὸς εἶν' αὐτὸς μὲ τὸ βιολί
 ποῦ δὲν εὐφραίνει τὴν καρδιά μας,
 κι ἀνάφτει μέσ' στὰ σωθικά μας
 τὸ ξάφνισμα μὲ τὴν ὄργη;
 Ποιὸς πονηρὸς μὲ χέρι ἀκάθαρτο,
 ξυπνώντας τὸ βιολί, μιλεῖ,
 κι ὅσα κοιτᾶμε δὲν τὰ βλέπει,
 κι ὅσα κρατᾶμε δὲν κρατεῖ,
 κι ὅπου χαρὲς καὶ πανηγύρια
 μπροστὰ μας βρίσκεται ὁ βραχνάς,
 κ' εἶναι τοῦ γένους μας προδότης
 κ' εἶναι τῆς χάρης μας φονιάς;
 Σὲ γύφτικο βιολί κανένα
 δὲ γέννησε δοξάρι γύφτου
 ποτὲ ὡς τὴν ὥρα μουσικῆ,
 καθὼς ἐτούτη, μουσικῆ
 πρωτᾶρα, ἀνόητη καὶ κακῆ!»

ΛΟΓΟΣ Ι΄
ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΟΣ

Ἄν εἶμαι Χάρος χαλαστής,
εἶμαι καὶ Χάρος πλάστης.

Α. Βαλαωρίτης (Ποιήματα)

Μόνον ἐκεῖ ποὺ εἶναι τάφοι, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἀνάστασις.

Nietzsche (Ζαρατούστρας)

ΛΙΘΟΣΗΑΣΜΑΤΑ

Σήμερα μεγάλο κάτι,
κάτι ἀπάντεχο ἐτοιμάζεις,
κ' εἶσαι σὰν τὸν ἥλιο ἐσὺ ὅταν
ἀπ' τῆς θάλασσας τὰ σπλάχνα
πρωτοτίναχτος, κι ἀκόμα
δροσερός καὶ ροδοκόκκινος,
εἶναι σὰ νὰ στέκη ἀσάλευτος,
κ' ἔτσι ἀδιάφορος ἀφήνει
κάθε μάτι νὰ τὸν ψάχνῃ,
πρὶν ὀλόλαμπρος κι ἀκοίταχτος
ὕψωθῇ, τῶν ὄλων κύρης.

Σήμερα μεγάλο κάτι,
κάτι ἀπάντεχο ἐτοιμάζεις,
καὶ πρὶν ὁ ἦχος νὰ σὲ πάρῃ,
σὲ σαλεύει ἀνατριχίλα
μυστικὴ βουβή.
Τὸ δοξάρι μέσ' στὸ χέρι μου,
μιὰ ἀνυπόμονη ψυχὴ,
καὶ σὰν κάτι παραπάνου
κι ἀπὸ βέργα βασιλιᾶ
κι ἀπὸ μάγισσας ραβδί.

.....

Κι ἄφησες τοῦ τάφου μέσα
τὸ κορμὶ τοῦ χαλασμοῦ,
καὶ τὸ μνήμα εἶταν γιὰ σένα
πόρτα λυτρωμοῦ.

Καὶ μιλάς καὶ γιγαντεύεις
καὶ τοὺς κόσμους ξεπερνᾷς,
καὶ τ' ἀστέρια σοῦ φοροῦνε
μὰ κορώνα ξωτικιάς,

καὶ κατέχω στὸ πλευρό σου
τὰ γραφτὰ θνητῶν κ' ἔθνῶν
καὶ τ' ἀπόκρυφα τῶν κύκλων
καὶ τῶν οὐρανῶν.

Καὶ σοῦ φέρνω ἀναστημένους
σὲ καθρέφτες μαγικούς
τίς πεντάμορφες τοῦ κόσμου
κι ὅλους τοὺς καιρούς.

Σάρκα ἢ μουσική μου γίνεται
μὲ τὴν πλάστρα μας φωτιά
καὶ γεννιοῦνται ἀπ' τὰ φιλιὰ μας
τ' ἀψεγάδιαστα παιδιὰ.

.....

Γιὰ ἓνα χαίτιδιο σου πεθαίνω
χιλίους πεθαμούς,
τὸ φιλί σου ἀξίζει, Ἀγάπη,
χιλίους λυτρωμούς!

Λ Ο Γ Ο Σ Ι Α Ξ
ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΨΙ ΤΟΥ ΑΔΑΚΡΥΨΟΥ

Ἄνοιξε στὴ Φαντασία κάποιο λαμπερόχρωμο
ὄνειρο.

Renan (*Feuilles Détachées*)

Μιά φορὰ κ' ἕναν καιρὸ εἶταν ἕνας παραλῆς,
κ' εἶχ' ἕνα ἀγόρι· καὶ ἡ μάνα του κι ὁ πατέ-
ρας πολὺ τ' ἀγαποῦσαν· πῆγε στὸ σκολιό·
ὅ, τι στὸν κόσμο ὑπάρχει, ὅλα τᾶμαθε.

(Ἀρχὴ ἑνὸς Ἀτσιγάνικου Παραμυθιοῦ)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Ἔνα παραμύθι τὴ γιομίζει
τῆς ψυχῆς μου τὴ σπηλιά,
καὶ σκληρὸ εἶναι σὰ λιθάρι
καὶ τὰ λόγια του βαριά
σὰ μολύβι·
ἕνα παραμύθι μὲ συντρίβει.

.....

Κ' εἶταν ὁμορφη ὡς ὁ τίγρης
κι ὁμορφη ὡς ἡ ἀστραπή,
κ' εἶταν ὁμορφη ὡς ἡ θάλασσα
καὶ σὰν ὅλα πού πνοή τους
ἡ καταστροφή.

.....

Και τὰ στόματα πού ἀνοίγαν
 σὲ χρησμούς καὶ σὲ ρητά,
 τὰ σφαλοῦσε ὁ μπόγιας πίσω της·
 κ' ἢ μαντεύτρα ἢ καταλύτρα
 πάταε σὲ κορμιά.

.....

«Στὸν πατέρα μου καβάλλα,
 τὴ μητέρα μου φορῶ,
 κ' ἤπια, γιὰ νὰ ξεδιψάσω,
 μὲ τὸ Χάρο μου νερό!»

.....

Γιὰ νὰ φτάσω στὴν ἄφραστη γένηα
 τὴν καρδιά μου τὴν ἔκαμα πέτρα,
 τὴν ψυχὴ κοιμητήρι,
 τὸ νοῦ σαίτα, τὴ θέληση λάμια,
 κι ὅλα τᾶφαγα ἐγὼ πρωταρχίζοντας
 ἀπὸ μάννα καὶ κύρη.

.....

Στῆς καλῆς μου τὰ σπλάγχνα σαλεύει
 μιᾶς χιλιοζωῆς ὁ σπόρος ζωῆς.
 Εἶμαι ἢ σάλπιγγα ἐγὼ μιᾶς ἀνάστασης
 κ' εἶμαι ἢ σκάλα πού ἀρχίζει ἀπ' τὴ γῆς

καὶ πού χάνεται πέρα ἀπὸ τ' ἄστρα·
 μιᾶς σοφίας τὸ χέρι εἶμ' ἐγώ,
 κι ἂν ὁ Ἀδάκρυτος εἶμαι, εἶμ' ὁ ἀθόλωτος,
 ἢ ματιά μου τρυπάει τὸν Καιρό.

.....

Μέσ' στοὺς γύρους τῶν κύκλων τὰ πάντα
φεύγουν, ἔρχοντ', ἀλλάζουν, εἶν' ἴδια·
καὶ μιὰ μέρα θὰ φτάσῃ
ραγισμοῦ καὶ σεισμοῦ γιὰ τὰ πάντα,
καί, ὦ παιδιά μου, ἐσεῖς μόνο θὰ μένετε
ὀρθοὶ στύλοι, κρατώντας τὴν πλάσῃ!

*

ΔΟΓΟΣ ΙΒ΄

ΚΟΣΜΟΣ

...Τράβηξε κατὰ τὴν ψηλὴν Ροδόπη, κατὰ
τὸν Αἴμο πού χτυπάει ὁ βοριάς.

Ovidius (*Metamorph.* LXII)

... Ἀθανάτου καθορῶν φύσεως
κόσμον ἀγήρω πῆ τε συνέστη
καὶ ὄπη καὶ ὄπως...

Εὐριπίδης (Ἀποσπάσματα)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

.....

Καὶ παράτησε τὰ ὄνειράτα,
γύρε, βάλε αὐτὶ στὴ Φύση,
παραμάντεμα τὸ ρόδο,
Σίβυλλα τὸ κυπαρίσσι!
Σκληρὰ χτύπα τὴν τὴ Χίμαιρα,
τ' ὄνειρο εἶναι ἢ ζωὴ·
στὸ βιολί σου ἄς ἀρμονίση
τὴν Ἀλήθεια ἢ μουσικὴ.

Ποῦ εἶν' ἡ Ἀλήθεια; Μὴν πλανᾶν ἐσέ
βαθιονόητα λόγια τάχα·
τὴν πηγὴ τῆς δὲν τὴ βρίσκεις
μέσα σου, Ἄνθρωπε, μονάχα.
Θὰ τὴ βρῆς παντοῦ στὸ ταίριασμα
—ὦ ἀρραβῶνας λυτρωτῆς!—
τῆς καρδιάς σου καὶ τοῦ νοῦ σου
μὲ τὰ πάντα τῆς ζωῆς.

Ἔψωσε τὸν τρίτο ἐσὺ Ὀλυμπο,
βάλε ἐκεῖ τὴν Ἐπιστήμη,
μόνη ὑπάρχει, ἀγέλαστη εἶναι!
Ποιὸ χαμόγελο, ποιὸ ἀσήμι,
ποιὸ χρυσάφι σὰν τὴν ὄψη τῆς;
Γιούχα, Ὀλυμποὶ ἀπ' ἀχνούς!
Ἡ καρδιὰ τὸ θάμα ἂν εἶναι,
τῆς καρδιᾶς τὸ μάτι ὁ νοῦς.

.....

ΣΤΕΡΝΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Ἦρθε ἢ στιγμή νὰ σωπάσω καὶ νὰ πονέσω...
Δὲ θᾶξερα ὁ ἴδιος νὰ σοῦ πῶ ἀπὸ ποῦ εἶμαι,
ποιὸς μ' ἔστειλ' ἐδῶ... Ὑψωμένος καὶ ταπει-
νωμένος, ἀθῶος καὶ τιμωρημένος.

Goethe (Hmenau)

Τέτοια πανώρια λιγερῇ νὰ σέρνῃ ὁ πεθαμένος!
(Τραγοῦδι τοῦ νεκροῦ ἀδερφοῦ)

ΛΠΘΣΠΑΣΜΑΤΑ

Τὰ δυνατά σου χέρια τ' ἄξια, τὰ κοσμικά,
χάρισμα πιὸ μεγάλο κι ἀπ' τὰ φτερά.

.....

Μ' αὐτὰ τὰ χέρια μοῦ ἦρθες μοιράζοντας ἐσὺ
τὸ διάφανο νεράκι καὶ τὸ ξανθὸ ψωμί.

Κι ἀπ' τὸν ἀφρὸ τῆς λίμνης τῆς ἀρμυρῆς
πήξατε τ' ἄσπρο ἀλάτι γιὰ μένα, ὦ χέρια ἐσεῖς.

Κ' ἐκόψατε γιὰ μένα τοὺς ὄριμους καρπούς,
καὶ φώτιζέ σας γέλιο πού δὲν τὸ βάζει ὁ νοῦς!

*

.....

Ἐγὼ εἶμ' ἀπ' τῆ μεγάλης φυλῆ τοῦ γύφτου, ἐγώ,
μακριὰ ἀπ' τῆς χώρας τ' ἄξια, στὸν ἄγριο ξεπεσμό.

Ἐγὼ εἶμ' ἀπ' τῆ μεγάλης φυλῆ τοῦ νάνου, ἐγὼ
δὲν πιάνω οὔτ' ὅσο τόπο τὸ ψίχαλο ριχτό.

Ἐγὼ εἶμ' ἀπ' τῆ μεγάλης γενιᾶ τοῦ ἀστενικοῦ,
πού μὲ πατάει τὸ πόδι καὶ τοῦ περιστεριοῦ.

Ἐγὼ εἶμ' ἀπ' τῆ μεγάλης τοῦ σκοτεινοῦ φυλῆ·
μακριὰ ἀπ' τοὺς ἥλιους τρέχουν ἀφάνταστοι καιροί!

Κ' εἶμαι στὴν πλάση μέσα τῶν ἔντομων ἐγὼ
τὸ πλάσμα πού ταιριάζω παράταιρο λαό.

Καὶ μὲ κρυφῆ τὴν ἴδια σιγῆ κι ἀφροντισιά
μαῦρος ἐγὼ εἶμ' ὁ σβῶλος πού ἀσάλευτα βαστᾶ

χρόνια καὶ χρόνια, σάμπως σὲ μητρικὴ ἀγκαλιά,
στ' ἀνήλιαγα, στὰ κρύα, στ' ἀκάθαρτα, στὰ ὑγρά.

Κ' ἐγὼ εἶμαι καὶ ἡ νυφούλα τοῦ ἥλιου ἡ φτερωτή,
καὶ τ' ἀσπρολούλουδο, ἅμα μὲ δῆ, θὰ λιγωθῆ.

Κ' εἶμαι τοῦ κήπου ἡ χάρη, τῆς αὔρας ἡ χαρά,
νεραῖδα ἀπὸ δροσοῦλα κι ἀπὸ φτερά,

καὶ μέσα στὴν αἰώνια τῶν ὄλων ἀλλαγῆ
μαζί καὶ ἡ κάμπια ἐγὼ εἶμαι κ' ἐγὼ εἶμαι καὶ ἡ Ψυχὴ!

*

.....

1902.

Κριτικὴ (1 Ὀκτ. 1903) 615-617, μὲ τίτλο «Καρδιὲς ἀπὸ λαχτάρες καὶ ἀπὸ μίση.
Πρώτη καρδιά» = ΔΓ: Ἄπαντα, Γ', 445-450.